

ש.ים. עשרה ימים אחר שנספטה נמצא סוף-סוף מקום קבורה לפעושה, שגופתה היתה מונחת עד אז במקרר שבחדר-המ' תים בבית-החולים חיפאי.

ריטה, בתו השלישית של ימאי חברת צ"ם מנחם שירץ, לא נמצא מקום באף בית-קברות יהודי במדינת-ישראל עד שי חברי קיבוץ כפר-מסריק, שקראו את ה' יינעה על כך בעיתון, הסכימו להקצות לה חלקת-קבר בבית-העלמין של הקיבוץ. כי ריטה שירץ בת שלושה-החודשים לא נחש' בה יהודיה בעת מותה. היא היתה בת לאם יפאנית, בת הדת הבודהיסטית.

הארון הקטן

הובא לבית-העלמין של קיבוץ כפר מסריק במונית, אחרי שגופת התינוקת הוחזקה במקרר חדר-המתים של בית-החולים במשך 10 ימים. שני חברי-קיבוץ מילאו את תפקיד טובדי חברה-קדישא, ופרו את הבור. מאחורי נציג צ"ם צעד האב, במרכז בחולצה לבנה) מנחם שירץ.

שירץ נשא את רעייתו היפאנית טאקאקו (טובת-לב, ביפאנית) לפני כשבוע שנים, כעת שהאזניה שעל סיפונה עבד עגנה ביפאן. מנחם, שהיה אז בן 37, עבד כמל-צר באוניית-המשא דליה של חברת צ"ם. בעת עגינת האונייה נמל היפאני חלה לפתע, והובחל לבית-החולים בטוקיו. טאקאקו היתה האחות שטיפלה בו שם. כעבור זמן לא רב הם נישאו בטכס נישואין אזרחי. כאשרו של מנחם יכלה טאקאקו להצטרף אליו בהפלגותיו על ספינות דליה, היא אף ילדה לו שני בנים, קים אוצ'יה (דב, בעברית) ובאצ'י (רן). אלא שבין לידת שני ילדיו אירעה למר נחם שירץ תקרית. הוא נטש פעם את האזניה ללא רשות, דבר שנחשב כהפרת ממשעת חמורה, בהיחזובל של האזניה גרא לרין, החליט לפטרו. הורה להחזיר לארץ בטיסה.

בבירור שהתנהל אז עם איגוד הימאים תבעו נציגי האיגוד את החזרתו של שירץ לעבודה. באותו בירור הצהיר שירץ: "קרה פעם או פעמיים שהעלבתני את המ' מונים עלי ואף ירדתי מהאזניה אחרי שסיימתי את המשמרת, ללא נטילת רשות. אלה היו מיקרים כתוצאה של התפרצות חולפת, וזה בגלל המצב המישפחתי המ' ייחודי שלי. התלוננתי מספר פעמים על התנכליות כלפי מצד אנשי הצוות, היתה גם מיקרה שהיכיתי מכות נמרצות. אבל עד היום לא נקטה החברה כל אמצעים נגד האנשים שעליהם התלוננתי".

בתום הבירור החלט להחזיר את מנחם לעבודתו בחברה, וכן להחזיר לו את דמי כרטיס-הטיסה.

"ביקשתי או מהכלכל של האזניה לרדת לחוף כדי להסדיר כמה עניינים מישפטיים בקשר לאשתי בבית-המישפט בטוקיו", נוד' כר מנחם שירץ השבוע. "נעדרתי יומיים מהאזניה וחזרתי אליה כדי להמשיך לע' בור, ואז קרא לי רב-החובל, והודיע לי שעלי לקחת את בני מישפחתי ולטוס אי-תם לארץ מפני שאני מפיטר".

מי אשם?

המדינה

ריין פיטוריו לבין החזרתו לעבודה עברו על מנחם שירץ חודשים קשים. יסורים היה ניגש למישרדי צ"ם כדי לבר' קש עובדה, על-ימנת שיוכל לפרנס את אשר תו ואת שני בניו הקטנים. שעימם התי גורר בקריתיים שליד חיפה. בקשותיו היו מושבות ריקם. "אמרו לי שעבורי אין עבו' דה", סיפר, "לאשר לא היה איכפת שאני צריך לפרנס את אשתי ושני ילדי". פעם, אחרי שנתקל בסירוב נוסף להתי זירו לעבודה, הוא שפך בקבוק של חומר צת-מלח על פניו של פקיד חברה צ"ם אליו פנה בקשר לתעסוקתו. הוא נעצר, הועמד לדין בבית-המישפט המחוזי בחיפה. נציג היועץ-המישפטי-למשלה ביקש מה' שופט שלא להטיל עליו מאסר בפועל, שכן עשה מה שעשה בעת התרופפות עצבים שנבע ממצב בריאות לקר וממצוקה נפי שית. שירץ נידון לשישה חודשי מאסר על תנאי. אולם תלאתיו לא הסתיימו. שירץ הגיע לישראל בשנת 1945 מפוי-לין, אחרי שמישפחתו הושמדה במחנה-ריכוז נאצי. הוא נשלח לקיבוץ שער-הע' מקים וגוייס לפלמ"ח. במלחמת העצמאות נפצע פעמיים. אחת מהן בעת הקרוב על קיבוץ מלכיה. כשהשתחרר, הצטרף כע' בד לצ"ם.

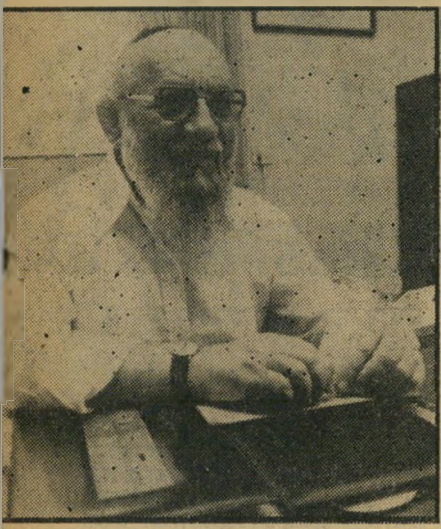
אחרי שהחזר לעבודתו נשאר אשתו ושני ילדיה שבקרייתיים. לא פעם סבלו הישפחתיים. לטענתו של שירץ היו ספקדי צ"ם מעכבים את מישלוח משכורתו לאשתו בעת שהיה על הים. לא פעם נאלצו האשה והילדים לחפש להם מזון בפחתי האשפה של השכנים. פעם נשארה טאקאקו ללא פרנסה במשך שלושה שבועות. "לא היתה להם ברירה", מספר מנחם. "הם היו צריכים לאכול מה שמצאו בפחים".

כשגברה המצוקה ביקשה טאקאקו לחזור למולדתה. לפני כשנתיים נולדה את שני ילדיה, נסעה לנמלה-תעופה בגולה, ניס' תה להתגבגב למסוס הטס ליפאן. מובן שי היא נתפסה.

שירות-קבורה מהמדינה כמו שהוא מקבל ממנה כל שירות אחר".

מנחם שירץ התרצץ ממישרד למישרד, מרב לרב, כדי שיאפשרו לו לקבור את ילדתו. פנייה לקיבוץ יגור נענתה בסירוב מצד מזכירות המשק. רק כאשר לא נמצא כל מצא פנה מנחם אל מזכירת קיבוץ כפר-מסריק, נועה שמואלי, וביקש ממנה לאשר לקבור את גופת בתו בבית-העלמין של הקיבוץ.

סיפרה נועה שמואלי: "התייעצתי עם המישה מחברי הקיבוץ. כולם היו בדיעה שיש לאשר את קבורת התינוקת אצלנו. סיכם מנחם שירץ: "הגרמנים השמידו את מישפחתי בגלל שהיו יהודים. בארץ לא נתנו לי לקבור את בתי מפני שאני

הרב משה שטיינברג, רבה של קר-ייתיים, מאשים את המדינה במחדל החמור. הוא טוען שעל מישרד הדתות ועל העיריות לדאוג שכל אזרח במדינה יקבל שידות קבורה כפי שהוא מקבל כל שירותים ציבוריים אחרים.

נשוי לאשה יפאנית. טאקאקו עצמה לא באה להשתחף בטכס קבורת בתה הקטנה. כתוצאה מהסירוב להתיר לה לקבור את בתה התמוטטו עצי-ביה. היא הסתגרה בכיתה, מסרבת לראות פני איש.

מרכז זוהר

קבורה פרטית

ההלווייה הסתיימה תוך דקות ספורות, ללא טכס קבורה, ללא רב וללא הספד. התינוקת ריטה שירץ נמצאה סוף-סוף את מנוחתה בבית-הקברות של קיבוץ כפר-מסריק. בחמונה: חברי הקיבוץ מכסים את הקבר. מימין: נציגת צ"ם ובמרכז, נועה שמואלי, מזכירת השיבוץ.

בחדש מארס השנה נולדה בתם של מנחם וטאקאקו. הם העניקו לה את השם ריטה, אולם היא לא האריכה ימים. באחד הימים חלתה. רופא קופתי חולים שבדק אותה רשם לה תרופות, אך לא הורה לאשפזה. תוך ימים אחדים נפט' רה התינוקת. סיבת המוות, כפי שצויינה בחעודת הפטירה: דלקת קרום-המוח.

כאשר ביקשו טאקאקו ומנחם לקבור את בתם, הסתבר להם כי הדברים אינם פשוטים כלל ועיקר. החברא-קדישא במקום מושבם, שאליה פנו, סירבה לקבור את הילדה, אחרי שמנחם סיפר בתום-לב כי אשתו היא בת הדת הבודהיסטית. נציגי החברא-קדישא יעצו למנחם לקבור את הילדה בבית-קברות נוצרי. הוא סירב. "אני יהודי", טען בתוקף. "גלחתי בשריות צה"ל ונפצתי פעמיים. מדוע אני צריך להתחנן לפני נוצרים שיתנו לי לקבור את בתי אצלם?"

כאשר ניסו לברר בשגרירות היפאנית כיצד נהוג לקבור בארץ את בני הדת הבודהיסטית, היתה התשובה כי יש לשרוף את הגופה. אולם בישראל, כך מסתבר, אין מיתקנים לצורך כזה.

תוך כדי כך גילו הרבנים, שאליהם פנה מנחם, בבקשת עזרה, כי לא ניתן לקבור את התינוקת בבית-קברות יהודי מסיבה נוספת: גם מנחם עצמו אינו יהודי, כיוון שנולד לאם שלא היתה יהודיה על-פי ההלכה. העובדה שהיא ניספתה במחנה-ריכוז משום שהנאצים חשבו אותה ליהודי' דיה כיוון שהיתה נשואה ליהודי, לא הפכה אותה ליהודיה בעיני אנשי הרבנות. "מה אני יוכל לעשות?!" אמר הרב משה שטיינברג, רבה של קרייתיים. "אין לי סמכות לאשר קבורה של ילדה בודדי סטית בבית-קברות יהודי. ביקשתי תבה' רות ממישרד הדתות בחיפה כיצד יש לנהוג במקרה הוזה, אבל הם אמרו לי שאינם יודעים. חיפשתי את פקיד מיש' רדיהפנים כדי שהוא יפתור את הבעייה, אבל הוא נעלם. מי אשם בזה? המדינה אשמה. היא צריכה לדאוג שהיו מקומות קבורה לכל אזרחיה. כל אורח זכאי לקבל

מנחם שירץ השתתף עוד רגע אחד ליד קבורה הסרי של ילדתו, ריטה, גם כששאר משתתפי ההלווייה הפרטית כבר טאקאקו, התמוטטה בשל הסתבת נם ההלווייה לא באה.

סוף הדרך

התחילו עוברים. האם,